

~נשים וקטנים~

סימן י"ג נשים אם חייבות בקריאת שמו"ת

שאלה: האם יש חיוב לנשים לקרוא שמו"ת, או לא.

תשובת הגר"ח שליט"א: לא.

[תשובה מכת"י]

תשובת הגר"י שליט"א: עצם חיוב נשים בקריאת התורה, כתב המג"א (רפכ, ו) שחייבות, אבל האחרונים חלקו עליו, עיין ערוה"ש (רפכ, יא) ועוד, והמשנ"ב (סקי"ז) כתב שלא נהגו לשמוע, ויש שגם נהגו לצאת, ובס' הליכות ביתה (ט, ז) נתן טעמים משום אלה שאינן טהורות, ושלא ידברו שיחת חולין וכו'. – ושמו"ת בודאי שלא נהגה שום אשה צדקנית.

[תשובה מכת"י כ"ג שבט תשע"ב]

הערות הגר"א ליברמן שליט"א: יש לציין טעם נוסף שכתב בשו"ת משנה הלכות (ח"ו סימן ס) לפטור נשים משמו"ת, שהרי שמו"ת הוא בכלל לימוד התורה לכמה פוסקים, והלוא נשים פטורות מלימוד התורה. ולדעת הראשונים אסורות ללמוד, והרי הוא כאילו מלמדה תפילות (עיין סוטה כא). ואפילו לשיטת הרמב"ם (פ"א מהל' ת"ת הי"ג) דתורה שבכתב לא ילמד אותה לכתחלה ואם למדה מעצמה אינו כמלמדה תפילות, אבל הרי עכ"פ לכתחלה אין לו ללמדה, וציוו חכמים שלא ילמד את בתו תורה, ואם כן האיך תיקנו לה חיוב שמו"ת, עכ"ד.

ובמשנ"ב (סימן רפז סק"ז) הביא מהמג"א בשם מסכת סופרים שהנשים אע"פ שאין חייבות בתלמוד תורה מ"מ חייבות לשמוע קריאת ספר תורה כאנשים, ואין נוהגות ליזהר בזה, ואדרבה יש מקומות שנוהגות הנשים לצאת לחוץ בעת הקריאה, עכ"ל. וכתב בחוט שני (ח"ד עמ' קטו) דהיינו דגדר חיובם הוא לשמוע את קריאת התורה, וכמו שמצינו בהקהל לשמוע אבל לא ללמוד. מ"מ לענין שמו"ת לא מצינו לחייב את הנשים.

הנה במכתב הקודם נתבאר שיש כמה טעמים לחייב קריאת שמו"ת א. הטעם לקריאת שמו"ת הוא כנגד הקוראים דהיינו הקורא והש"ץ ואחד תרגום כנגד המתרגם. ב. וי"א כנגד לימוד תורה עיין בלבוש. ולפ"ז מכיון שאשה אינה חייבת בלימוד תורה לכן יש לפוטרה משמו"ת. וכ"כ בשו"ת משנה הלכות ח"ו (סימן ס) שנשים פטורות משמו"ת וז"ל הנה פשוט דנשים פטורות והלא שמו"ת הוא בכלל לימוד התורה לכמה פוסקים והלא נשים פטורות מלימוד התורה ולדעת הראשונים אסורות ללמוד והרי הוא כאלו מלמדה תפילות עיין סוטה (כא). ואפילו לשיטת הרמב"ם (פ"א הי"ג מהלכות ת"ת) דתורה שבכתב לא ילמד אותה לכתחלה ואם למדה מעצמה אינו כמלמדה תפילות אבל הרי עכ"פ לכתחלה אין לו ללמדה וצו חכמים שלא ילמד את בתו תורה וא"כ היאך תקנו לה חיוב שמו"ת ולכן היא פטורה מקריאה זו.

ב ומיהו לענין לימוד מצות דידהו נשים חייבות. ועיין ספר חסידים (סימן קיג) חייב אדם ללמוד לבנותיו המצוות כגון פסקי הלכות ומה שאמרו שהמלמד לאשה תורה כאלו מלמדה תפילות זהו עומק תלמוד וטעמי המצות וסודי התורה אותן אין מלמדין לאשה, אבל ההלכות מצות

א"ה בענין זה כתב לי הגר"מ מאזוז שליט"א בזה"ל: המנהג שנשים אינן שומעות קריאת ספר תורה, ויוצאות החוצה (מגן אברהם סימן רפ"ז ס"ק ו'), וכל שכן שפטורות מקריאת שמו"ת, עכ"ד.

והגר"י שלזינגר שליט"א כתב בזה"ל: פשוט דאינה חייבת בזה, דכל קריאת שמו"ת משום לימוד תורה שאינה באישה (ועיין בספרי ז"ל פ' ח"ב ס' נ"ו אות ז' וח"ו ס' ו'), ופשוט נמי דאינה בשמו"ת, ושאינה בקריאת התורה כתב המג"א (ס' רפ"ז סק"ו) דאשה חייבת לשמוע כמו קריאת הקהל הגם דאינם בת"ת עי"ש. וע"ע בשו"ת מהרש"ם (ח"א ס' קנ"ח ד"ה כה) ולבסוף זכר דעת הר"ן במגילה שאף בשמיעת קריאת התורה אינה חייבת, ועיין במאירי מגילה (כ"ג ע"א) שכן כתב, והרב הברכ"י (ס' רפ"ז סק"ז) הביאו עי"ש. עכ"פ באם רוצה רשאית לקיים מצוה זו, עכ"ד.

והגר"א שלזינגר שליט"א כתב לי בזה"ל: בשו"ת משנה הלכות ח"ו ס' ס' כתב דהן פטורות. ואם רוצות לקרות נלענ"ד דיכולות. וראה עוד בשמירת שבת כהלכתה פרק מב ס"ק רלא, עכ"ד.

והגר"ב דיי"ן שליט"א כתב לי בזה"ל:

ילמד לה שאם לא תדע הלכות שבת איך תשמור שבת וכן כל המצות כדי לעשות להזהר במצות שהרי בימי חזקיה מלך יהודה אנשים ונשים גדולים וקטנים ידעו אפילו טהרות וקדשים וזהו הקהל את העם האנשים והנשים והטף. ועיין שם במקור החסד (אות ז) שכתב דבמשנ"ח כתב שדעת הרמב"ם בהלכות ת"ת שתורה שבכתב מותר ללמדן. ובספר כסא רחמים (עמ"ס ד"א) כתב שהרמב"ם לא קאמר רק שבדיעבד לא הוי כמלמדה תיפלות אבל לכתחלה אין ללמדה גם תורה שבכתב וכן מבואר בספר הקנה מצות ת"ת. ועיין ברכות (מט.) תורה ומלכות לפי שאינן בנשים וכו' משמע גם בתושבע"פ. ועיין מגילה (טו:) מה ראתה אסתר שזימנה את המן רי"א מבית אביה למדה שנאמר אם רעב שונאך האכילהו לחם, וברש"י מבית אביה למדה שמעה התנוקות אומרים כן היינו שלא למדוה ביחוד. ועיין שו"ת מהר"י אסאד יו"ד (סימן מח) ועמודי אור (סימן ג) ועיין שטמ"ק כתובות (כח ד"ה ולא והתניא וכו') ובט"ז יו"ד (סימן כמו סק"ד) עכ"ד ע"ש. א"כ מאחר וחזינן דנשים אינם חייבות בלימוד תורה לכן הם פטורות משמו"ת. וכ"כ בשמירת שבת כהלכתה (פרק מז אות ס) וכתב ומ"מ טוב שתשמע קריאת התורה בבית הכנסת ע"ש. וכ"כ בילקוט יוסף (סימן רפה אות ט) שנשים פטורות משמו"ת. וכתב הטעם כנ"ל דכיון דעיקר התקנה לקרוא שמו"ת הוא כדי ללמוד את התורה ולהבינה וכיון שנשים פטורות ממצות לימוד תורה פטורות גם משמו"ת ואף לפוסקים שכתבו שאשה צריכה לשמוע קריאת התורה עיין במג"א (סימן רפז סעיף ג סק"ו) שכתב מרן הכל עולים

למנין שבעה אפילו אשה. כתב שמזה משמע שנשים חייבות לשמוע קריאת התורה בשבתות וכן מפורש במסכת סופרים (פרק יח הלכה ז) ועיין בחיד"א שם שכתב שלשון חייבות לשמוע קריאת התורה כאנשים שאמרו במסכת סופרים לאו דוקא הוא, שהרי הנשים פטורות מתלמוד תורה, אלא מנהג טוב בעלמא הוא ולכן פשטה ההוראה בכל גלילותינו שאין הנשים הולכות לשמוע קריאת ס"ת בעזרת נשים אלא איזה זקנות וגם הן אינו בדרך קבע ע"ש. ועכ"פ בנ"ד יודו דפטורה מלקרוא שמו"ת שבקריאת ס"ת הוא דין מיוחד שמצוה לשמוע כמו מצות הקהל ובפרט לדידן דנקטינן שאין הנשים חייבות כלל בשמיעת קריאת התורה. עיין שו"ת יחיה דעת ח"ד (סימן כג) מה שכתב בזה לכן בודאי שאינן חייבות בשמו"ת עכ"ד ע"ש. והיינו כנ"ל שאין הנשים חייבות בשמו"ת.

ג) וראה עוד בערוך השלחן (סימן רפז אות יא) שכתב ודע דנמצא במסכת סופרים (פיח ה"ד) שנשים חייבות לשמוע קריאת ספר כאנשים וכו' ומן הדין הוא לתרגם לעם לנשים ותנוקות כל סדר ונביא של שבת לאחר קריאת התורה עכ"ל. וכתב ונ"ל דלאו חיוב גמור קאמר אלא דומיא דתנוקות שהרי פטורה מת"ת, ועוד דאין לך זמן גרמא יותר מזו ומה שאשה עולה למנין ז' כבר כתבו התוס' בר"ה (לג.) סד"ה הא, דזהו כמו שמברכות על כל מ"ע שהז"ג או דמיירי בזמן המשנה שלא כל העולים היו מברכים ועוד דברכות אלו אינם משום ת"ת ע"ש. ואין לדמות למצות הקהל שצותה התורה הקהל את העם

שליט"א בילקוט יוסף-אוצר דינים לאשה
סי' ה' ה"ג.

ונלענ"ד ע"פ הא דאיתא ברכות ח
סע"א, "אמר רב הונא בר
יהודה אמר רבי אמי לעולם ישלים אדם
פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד
תרגום", ועיין בריטב"א בהוצ' מה"ק, (סס)
"כלומר קודם שיקראו הציבור הפרשה
בבית הכנסת יקרא הוא הפרשה בביתו בין
בשבת עצמו בבקר בין בכל אותו שבוע
וכו'", וצ"ב בדברי הריטב"א, מה עניין
להשלים שמו"ת דוקא לפני הקריאה
בציבור, ואמאי לא יוכל להשלים ביום
ש"ק עצמו לאחר הקריאה, אלא נראה
לבאר דבריו ע"פ מה שכתבו המחצית
השקל והלבושי שרד או"ח סי' רפה ס"ק
יב, בשם ר"ח (המוצא בהגהות מימוניות פי"ג מהל'
תפילה הכ"ה אות ט), דטעם קריאת שמו"ת כדי
שיהא בקי במה שהציבור קורין, וע"כ
בדוקא עליו ללמוד שמו"ת לפני הקריאה
בציבור, ע"כ נלענ"ד דנשים אומרות שנים
מקרא ואחד תרגום, כיון דהמ"א או"ח סי'
רפב, כתב בשם מס' סופרים פי"ט, דנשים
אע"פ שאינן חייבות בת"ת, מ"מ חייבות
לשמוע קריאת התורה כאנשים, וכיון
דחייבת בקרה"ת צריכה להשלים
פרשיותיה עם הציבור, ובערוך השולחן
או"ח סי' רפב ס"ק יא, כתב בשם המ"א
דמן הדין לתרגם לנשים הקריאה, אבל
אינו חיוב (לכאורה הוי מלכות עשה שהזמן גרמא, עיין
שו"ת מהרש"ס ח"א סי' קנח) ולפי מש"כ ויואל
משה מאמר לה"ק סי' לה עמ' תלו, וכן
סי' מח, שלא ילמדנה פי' רש"י עה"ת
שהוא מלא דרשות חז"ל עמוקים, תקרא
בספר "צאינה וראינה", דכתב לעיל בסי'

האנשים והנשים והטף שזו היא מצוה
מיוחדת פעם לשבע שנים שהיה המלך
בעצמו קורא ספר משנה תורה שהם דברי
כבושין אבל שנאמר שמחוייבות בכל שבת
בקריאת התורה ודאי הוא מילתא דתמיה
ומעשים בכל יום יוכיחו וע"פ רוב א"א להן
לשמוע אלא המ"ס אומר ע"ד המוסר בזמן
שהיו מתרגמין שנכון לתרגם לפניהן ולפני
התינוקות להשריש בלבן יראת ה' ואהבתו
יתברך ועיין מג"א (סק"ו) שמסתפק בזה
ולענ"ד ברור כמ"ש דומיא דתינוקות. וכ"כ
הפרישה עכ"ל ע"ש. א"כ חזינן דגם בקריאת
התורה אינם חייבות לשמוע מצד הדין ורק
אם שומעות יש להם בזה מצוה אבל בחיוב
לימוד תורה אין הם חייבים ולכן פטורים הם
משמו"ת כנלענ"ד ע"פ דברי הפוסקים הנ"ל.

בסיכום: אף שיש דיעות שיש חיוב
במקצת על הנשים לשמוע
קריאת התורה בשבתות מ"מ בקריאת
שמו"ת פטורות מכיון שאינם חייבות
בלימוד התורה, עכ"ד.

והגר"א קול"ק שליט"א כתב לי בזה"ל:
בשו"ת משנה הלכות ח"ו סי' ס,
כיון דפטורות מלימוד התורה, פטורות
מאמירת שמו"ת, ומצאתי דהביאו דבריו
שמירת שבת כהלכתה פמ"ב אות ס, שו"ת
רבבות אפרים ח"ז סי' שיד, שו"ת שואלין
ודורשין ח"ה סי' כד אות יא, וכ"כ דרך
שיחה ח"א עמ' ג, וכן פסק הראשל"צ
הרב עובדיה יוסף זצ"ל בספרו הליכות
עולם ח"ג פר' לך-לך אות ד עמ' נד,
והניף ידו שנית בספרו חזון עובדיה שבת
ח"א הל' שנים מקרא ואחד תרגום הי"ג
עמ' שכח, וכ"כ בנו הרה"ג ר' יצחק יוסף

לג עמ' תלו, שמן הראוי שתקרא בספר
"צאינה וראינה", וכבר כתבו המ"ב בסי'
רפה ס"ב ס"ק ה, והכף החיים או"ח סי'
רפה ס"ק כ, בשם הט"ז, דחשוב ספר זה
כמו תרגום, וז"ל המ"ב "מי שאינו בר הכי
שיבין את פי' רש"י ראוי לקרות בפי'
התורה שיש בלשון אשכנז בזמננו כגון
ספר צאינה וראינה וכיוצא בו המבארים
את הפרשה על פי פי' רש"י ושאר חכמינו
ז"ל הבנויים על יסוד התלמוד".

סימן י"ד אם יכולה האשה להחמיר לקרוא שמו"ת

שאלה: ואם היא בן רוצה, האם מותר לה להחמיר לקרוא
שמו"ת, או לא.

תשובת הגר"ח שליט"א: מותר.

[תשובה מכת"י]

במשנה הלכות. ואם רוצה להחמיר, לדעת
הרמב"ם שתורה שבכתב מותרות ללמוד
ואינו תפילות א"א לאסור הדבר, אבל לא
שמענו על נשים שנהגו כן, ועיין ערוה"ש
סי' רפ"ב סעי' י"א, עכ"ד.

והגר"א קוליק שליט"א כתב לי בזה"ל:
כתב בחזון עובדיה שבת ח"א
הל' שנים מקרא ואחד תרגום ס' י"ג עמ'
שכח, אשה החפצה לקרות שמו"ת תבוא
עליה ברכה, דאינה אסורה באמירת שמו"ת
אלא רק פטורה כמו שפסק הרמב"ם פ"א
מהל' ת"ת הי"ג.

א"ה: והגר"א נבנצל שליט"א כתב לי
בזה"ל: מותר לה לקרוא שמו"ת,
כי מותר לאשה ללמוד תושב"כ, עיין
רמב"ם פ"א מהל' ת"ת הל' י"ג.

והגר"מ מאזוז שליט"א כתב לי בזה"ל:
ואם רצו לקרות תבא עליהן
ברכה, רק שתאמרנה בל"נ, שלא ייקבע
עליהן הדבר כחובה, עכ"ד.

והגר"א גרופמן שליט"א כתב לי
בזה"ל: נשים פטורות ממצוה
זו, כ"כ הגר"מ קליין (שליט"א) [זצ"ל]

